

**«Қазақ тілінде оқытпайтын топтардағы қазақ тілі мен әдебиеті»
пәні бойынша Ұлттық біліктілік тестілеуге арналған
тест спецификациясы**

1. Мақсаты: Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін педагогтарды аттестаттау барысында Ұлттық біліктілік тестілеуге арналған тест тапсырмаларын әзірлеу үшін құрастырылған.

2. Міндеті: Педагогтардың біліктілік деңгейінің біліктілік талаптарға сәйкестігін анықтау.

3. Мазмұны: «Қазақ тілінде оқытпайтын топтардағы қазақ тілі мен әдебиеті» жалпы білім беретін пәні бойынша педагогтарды аттестациялауға арналған тест.

№	Тақырып	№	Тақырыпша
01	Лексика. Сөздік қор	01	Сөздің тура және ауыспалы мағыналары
		02	Көп мағыналы сөздер
		03	Омоним, синоним, антоним, тұрақты тіркес, мақал-мәтел
		04	Көнерген сөздер, неологизмдер
		05	Кірме сөздер мен диалект сөздер, кәсіби сөздер мен терминдер
		06	Табу. Эвфемизмдер мен дисфемизмдер
02	Фонетика. Үндестік заңы. Буын және тасымал	07	Тіл дыбыстары туралы жалпы ұғым. Дауысты, дауыссыз. дыбыстардың жіктелуі
		08	Үндестік заңы
		09	Орфография, орфоэпия
		10	Буын және тасымал
		11	Екпін. Екпіннің түрлері
03	Сөзжасам	12	Сөздік құрам
		13	Түбір сөз
		14	Түбір және қосымша. Жұрнақ
		15	Туынды түбір мен түбірлес сөздер
		16	Біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөздер
04	Морфология	17	Зат есімнің түрлері. Сын есімнің түрлері
		18	Сан есімнің түрлері. Есімдіктің түрлері
		19	Етістіктің түрлері, категориялары
		20	Үстеудің түрлері. Еліктеу сөздер, одағай, шылау
05	Синтаксис	21	Сөз тіркесінің түрлері. Сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі
		22	Сөйлем мүшелері. Сөйлемнің бірыңғай, айқындауыш, жалпылауыш мүшелері
		23	Жақты, жақсыз сөйлем. Жалаң және жайылма сөйлем. Толымды, толымсыз және атаулы сөйлем
		24	Салалас, сабақтас құрмалас сөйлем, түрлері
		25	Аралас құрмалас сөйлем, түрлері
		26	Оқшау сөздер. Қыстырма және қаратпа сөздер. Төл сөз, автор сөзі, төлеу сөз. Одағай сөздер
6	Пунктуация. Тыныс белгілері	27	Нүкте, көп нүкте. Қабаттаса келген тыныс белгілері. Тырнақша, жақша
07	Стилистика. Сөз мәдениеті. Шешендік сөз	28	Стиль, оның түрлері. Сөз мәдениеті
		29	Шешендік өнердің тарихы. Шешендік сөздің түрлері
08	Ежелгі дәуір	30	Орта ғасырдағы түркі әдебиеті (Әбунасыр әл-Фараби,

	әдебиеті		Ахмет Йассауи, Жүсіп Баласағұни, Махмұт Қашқари)
09	Ежелгі дәуір әдебиеті. Ауыз әдебиеті	31	Ежелгі дәуір әдебиеті. Күлтегін. Қорқыт, Әл-Фараби. Тұрмыс-салт жырлары, ертегілер. Аңыздар, шешендік сөздер, айтыс, оның түрлері. Мақал-мәтел, жұмбақтар
		32	Батырлар жыры. Лиро-эпостық жырлар
10	Жыраулар поэзиясы. (XV – XVIII ғ. әдебиеті)	33	Асан қайғы, Бұхар жырау, Нысанбай Жаманкүлұлы, Сүйінбай Аронұлы
11	XIX ғ. I жартысындағы әдебиет	34	Махамбет Өтемісұлы, Дулат Бабатайұлы, Мұрат Мөңкеұлы, Майлықожа ақын, Шортанбай Қанайұлы
12	XIX ғ. II жартысындағы ағартушылар	35	Шоқан Уәлихановтың өмірі мен шығармашылығы. Ыбырай Алтынсариннің өмірі мен шығармашылығы
		36	Абай Құнанбайұлы. Өмірі, өлеңдері, поэмалары мен қарасөздері
13	XIX ғ. II жартысындағы әдебиет. Ақын - сазгер - әншілер	37	Біржан сал, Ақан сері, Ә.Найманбаев, Үкілі Ыбырай, Балуан Шолақ
14	XX ғ. басындағы әдебиет	38	С.Торайғыров, Шәкәрім Құдайбердіұлы, Ахмет Байтұрсынов, Жүсіпбек Аймауытов, Міржақып Дулатов, Мағжан Жұмабаев, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Сәкен Сейфуллин, Ілияс Жансүгіров, Бейімбет Майлин
15	Ұлы Отан соғысы және одан кейінгі жылдардағы әдебиет	39	Қасым Аманжолов, Баубек Бұлқышев, Жамбыл Жабаев, Сәбит Мұқанов, Ғабит Мүсірепов, Ғабиден Мұстафин
		40	Мұхтар Әуезовтің өмірі мен шығармашылығы, 20-30ж. әңгімелері, аудармалары, драматургиясы. Романдары. «Абай жолы» роман-эпопеясы
16	Туысқан халықтар әдебиеті	41	Туысқан халықтар әдебиеті. Р.Ғамзатов, М.Жәлел, Ш.Айтматов т.б.
17	Әдебиет теориясы	42	Троп, фигура, өлең құрылымы, ұйқасы және олардың түрлері
18	XX ғ. ортасы және қазіргі заман әдебиеті	43	Поэзия М.Мақатаев, Қ.Мырзалиев, Т.Молдағалиев, Ф. Оңғарсынова, Ж.Молдағалиев, О.Сүлейменов, М.Шаханов, Ж.Нәжімеденов, Т.Айбергенов, Қ.Бекқожин, С Жүнісов
		44	Проза және драматургия. І.Есенберлин, Ә.Нұрпейісов, Т.Ахтанов, Б.Момышұлы, М.Мағауин, Д.Исабеков, Ә.Кекілбаев, Ш.Мұртаза, О.Бөкей, Қ.Жұмаділов, Б.Соқпақбаев
Мәнмәтіндік тапсырмалар (мәтін, кесте, графика, статистикалық ақпараттар, суреттер және т.б).			

4. Тапсырма мазмұнының сипаттамасы:

Фонетика мен графика: орфографиялық және орфоэпиялық дағдылар.

Орфоэпия мен орфография: әдеби тіл нормалары мен орфографиялық біліктіліктері.

Лексика: тілдік материалдарда лингвистикалық білімдерін қолдана білу.

Сөзжасам: тілдік материалдарда лингвистикалық білімдерін қолдана білу.

Морфология: тілдік материалдарда лингвистикалық білімдерін қолдана білу.

Синтаксис: тілдік материалдарда лингвистикалық білімдерін қолдана білу.

Пунктуация: тыныс белгілерді қолдана білу дағдылары;

Стилистика: әдеби тілді меңгеру дәрежелері, сөйлем құрау дағдылары.

Халық ауыз әдебиеті: түрлері, ерекшеліктері.

Ежелгі дәуір әдебиеті: жазба ескерткіштерінің тарихы, түрлері.

XI-XVIII ғ. әдебиет: жыраулар поэзиясының даму кезеңдері, өкілдері.

XIX ғ. I жартысындағы әдебиет: әдеби ағымдар.

XIX ғ. II жартысындағы әдебиет: жаңа әдеби ағымдар мен бағыттардың, реализмнің тууы.

XX ғ. басындағы әдебиет: 20-30 жылдардағы әдебиет; әдеби жанрдың дамуы және көрнекті өкілдері.

Ұлы Отан соғысы және одан кейінгі жылдардағы әдебиет: Ұлы Отан соғысы кезіндегі және одан кейінгі жылдардағы қазақ әдебиетінде соғыс, отаншылдық тақырыптың қалыптасуы; жанрлардың дамуы және көрнекті өкілдері.

Туысқан халықтар әдебиеті: туысқан халықтар әдебиеті туралы түсінігі.

Әдебиет теориясы: әдеби-теориялық ұғымдар түсінігі.

Қазіргі әдебиет: қазіргі заман әдебиеті, жанрлық ерекшелігі.

5. Тесттің бір нұсқасындағы тест тапсырмаларының қиындығы: тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: базалық деңгейде (А) – 25 %; орташа деңгейде (В) – 50 %; жоғары деңгейде (С) – 25 %.

Базалық деңгейдегі тест тапсырмалары қарапайым білім мен дағдыларын пайдалануға, түсушінің ең төменгі дайындық деңгейіне баға беруге, белгілі бір нұсқаулардың көмегімен әрекеттерді орындауға, қарапайым дәлелдер мен ұғымдарды пайдалануға негізделген.

Орташа деңгейдегі тест тапсырмалары негізгі білім мен дағдыларын дұрыс пайдалануға, жаңа жағдайларда қарапайым модельдерді тануға, деректерді талдау мен салыстыруға, жүйелеуге, дәлелдерді қолданып, ақпаратты жалпылау мен қорытынды жасау қабілеттерін бағалауға негізделген.

Жоғары деңгейдегі тест тапсырмалары неғұрлым күрделі білім мен дағдыларын пайдалануды, тапсырмалардың күрделі модельдерін тануды, мәселелерді шешу үшін білім мен дағдыларын біріктіруді, күрделі ақпаратты немесе деректерді талдауды, пайымдауды, тұжырымдарды негіздеуге бағытталған.

6. Тест тапсырмаларының формалары: Бір дұрыс жауапты және бір немесе бірнеше дұрыс жауапты таңдауға арналған жабық формадағы тест тапсырмалары.

7. Тест тапсырмаларын орындау уақыты:

Бір тапсырманы орындаудың орташа ұзақтығы 1,5 – 2 минутты құрайды.

8. Бағалау:

Аттестация кезінде тестілеудің жиынтық балы есептелінеді.

Бес жауап нұсқасынан бір дұрыс жауап таңдалған тапсырма үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаған тапсырмаға – 0 балл алады.

Бірнеше жауап нұсқасынан барлық дұрыс жауаптар үшін – 2 балл, жіберілген бір қате үшін – 1 балл, екі және одан көп қате жауап үшін – 0 балл беріледі.

9. Ұсынылған әдебиеттер тізімі:

1. Ф.Ш.Оразбаева, Ж.Т. Дәулетбекова, Р.С.Рахметова, Б.Қ.Мукеева, А.Қ.Рауандина, Қазақ тілі мен әдебиеті 11-сынып, Тіл-байрақ 1-бөлім, 2020 <https://expert.study-inn.kz/uchebniki-kaz/tbr11-1>.
2. Ф.Ш.Оразбаева, Ж.Т. Дәулетбекова, Р.С.Рахметова, Б.Қ.Мукеева, А.Қ.Рауандина, Қазақ тілі мен әдебиеті 11-сынып, Тіл-байрақ 2-бөлім, 2020 <https://expert.study-inn.kz/uchebniki-kaz/tbr11-2>.
3. Ф.Ш.Оразбаева, Ж.Т. Дәулетбекова, А.Қ.Рауандина, Р.С.Рахметова, Б.Қ.Мукеева. Қазақ тілі мен әдебиеті 10-сынып 1-бөлім. Көкжиек-Горизонт, 2019.
4. Ф.Ш.Оразбаева, Ж.Т.Дәулетбекова, А.Қ.Рауандина, Р.С.Рахметова, Б.Қ.Мукеева. Қазақ тілі мен әдебиеті 10-сынып 2-бөлім. Көкжиек-Горизонт, 2019.
5. М.О.Әуезов. Абай жолы: Роман-эпопея. Бірінші кітап.-Алматы: Жазушы, 2013. -376 б.
6. М.О.Әуезов. Абай жолы: Роман-эпопея. Екінші кітап.-Алматы: Жазушы, 2013. -432б.
7. М.О.Әуезов. Абай жолы: Роман-эпопея. Үшінші кітап.-Алматы: Жазушы, 2013. -384 б.

8. Т. Ермакова, К.Бертілеуова, Р.Мұнасаева. Қазақ тілі. Дидактикалық материалдар. Арман-ПВ, 2019.
9. Т.Ермакова, Н.Дүсіпова, Г. Тоқтыбаева. Қазақ тілі. Мұғалім кітабы. Арман-ПВ, 2019.
10. З.Ерназарова, А.Бекетова, С.Кужакова. Қазақ тілі мен әдебиеті. Оқулық +Үнтаспа. 1,2-бөлім. –Алматы: Атамұра, 2020.
11. З.Ерназарова, А.Бекетова, С.Кужакова. Қазақ тілі мен әдебиеті. Оқыту әдістемесі. 1,2-бөлім. –Алматы: Атамұра, 2020.
12. Г.Косымова, Ш.Ергожина, Е.Арын. Қазақ тілі мен әдебиеті. Методическое руководство. Мектеп, 2019.
13. Г.Косымова, Ш. Ергожина, Е.Арын. Қазақ тілі мен әдебиеті. Оқулық + CD. Мектеп, 2019.
14. С.Дәрібаев, Г.Орда, А.Сатымова Қазақ әдебиеті 8-класс Алматы «Мектеп»2018
15. Ш.К.Бектұров Қазақ тілі (Лексика Фонетика Морфология Синтаксис) Алматы, «Атамұра» 2006
16. Ғ.Әбуханов Н.Есімбеков Қазақ тілі Лексика, фонетика, морфология мен синтаксис Алматы-2012
17. Г.Умарова, С.Шарабасов Қазақ әдебиетінің тарихы «Фолиант» баспасы, 2011
18. С.Ч.Тұрсынғалиева, А.Ж. Такишева Қазақ әдебиеті 10-сынып Арман –ПВ, 2014
19. Ж.А.Рүстемова Қазақ балалар әдебиеті, Эбро, 2019
20. Г.Орда, С.Дәрібаев, А.Сатымова Қазақ әдебиеті 10-сынып Алматы Мектеп-2019